

**METİN  
ÖZDAMARLAR**

**YENİ NESİL  
ÖĞRETMEN  
OLMAK**

**21. YÜZYIL  
ÖĞRETMENLERİ  
İÇİN REHBER**



## MESLEĞİNİ SEVEN ÖĞRETMEN OLMAK

Yıl 2002. Üniversiteden mezun oldum, Eskişehir'in Günyüzü ilçesine atandım. Öğretmenevindeki ilk günümde, pazartesi günü gireceğim ilk dersi iple çektim. Yirmi yıldır da iple çekiyorum.

İkinci kızım doğduğunda kan örneği almaya gelen hemşire ben daha bir şey söylemeden önündeki forma "Bebek Özdamarlar" yazdı. Şaşırdım. Kafasını kaldırıp, "Öğretmenim nasılsınız?" diye sordu. Öğrencimdi. Buna benzer çok güzel anılarım var, sizin de vardır. Başka bir meslekte bu durumu yaşama şansınız yok denecek kadar az.

İstanbul depreminde kıymetli öğretmenlerimizin önce öğrencilerini tahliye ettiğini, velilere haber verdiğini, ancak son öğrenciyi teslim ettikten sonra kendi çocuğunu hatırladığını unutmayalım. Bu büyük aşkı başka hiçbir meslekte göremezsiniz.

Bir öğrenciye bir bilgiyi öğretmek, öğrendikten sonra onun gözündeki ışığı görmek kadar güzel bir duygu yoktur. Mesleğini seven öğretmen yorulmaz. Her dersine ilk dersine girdiği heyecanla girer. Bir öğretmen evlilik yıl dönümünü, eşinin doğum gününü, çocuklarının doğum tarihini unutulabilir ama öğretmenliğe başladığı tarihi hiçbir zaman unutmaz.

Öğretmenlikten fiziken emekli olabilirsiniz ama manevi olarak emekli olamazsınız. Son nefesinize kadar kalbinizde taşıdığınız, bir öğrenci mesajıyla, bir öğrenci karşılaşmasıyla, anımsadığınız her dakikasıyla emekle doldurulmuş bir meslektir öğretmenlik.

Öğretmen kelimesi tek başına kullanıldığında güzeldir. Sıfatlara, yakıştırmalara ihtiyacı yoktur. İllaki bir sıfat getirilecekse idealist, fedakâr, güler yüzlü vb. olabilir ama sözleşmeli, ücretli, kadrolu, atama bekleyen gibi ifadeler yeryüzünün en kutsal mesleğine yakışmayan ifadelerdir.

Sizin yaptığınız iş bir mucize. Öğrencileri koşulsuz kabul ediyor, eğitiyor, geleceğin insanlarını yetiştiriyor ve dünyanın en özel, güzel ve anlamlı teşekkürünü hak ediyorsunuz.

### **Soylu Bir Unvan: Öğretmen<sup>1</sup>**

- Renkli, sihirli dilinizle konunuza yönelik bir tutku dokurken bir şairsiniz.
- Evrenimizin özelliklerine, değişimlerine ve etkileşimlerine sihir, mantık, akla yatkınlık ve mucize katan bir fizikçisiniz.
- Bireylerin düşüncelerini ve eylemlerini gürültüden uyumlu bir tınıya dönüştüren usta bir bestecisiniz.
- Daima muhteşem bir yapının ortaya çıkmasını sağlayacak bir bakış açısıyla her öğrenciye sağlam temel atan bir mimarsınız.

1 Harry K. Wong ve Rosemary T. Wong, *Etkili Öğretmen: Okulum İlk Günleri*, Pedagoji Yayınları, İstanbul, 2020, s. 25.

Dünya genelinde 4 milyondan fazla satmış bu eğitim klasliğini tüm öğretmenlerimize tavsiye ediyorum.

- Bükülmelerle taklalarla düşüncelerin esnetilip güçlendirilmesini teşvik ederken bir jimnastikçisiniz.
- Kişiliklerin, kültürlerin, inançların ve düşüncelerin çoğulluğu içinde üretici, olumlu etkileşimleri kolaylaştırırken bir zekâ ve duyarlılık büyükelçisiniz.
- Eylemlerinizi ve ahlaki duruşunuzla sizin rehberliğinizi örnek almayı bekleyen genç insanlara umut ve anlam taşıırken bir filozofsunuz. İlk gününüze –ve her gününüze– hazırlanırken öğrencileriniz sınıfa girdiğinde ve onların hevesli, coşkulu bir beklentiden huzursuz, belirsiz bir kayıtsızlığa yayılan davranışlarıyla karşılaştığınızda sahip olduğunuz güçleri hatırlayın... Şairden filozofa... Ve kendinizi öğrencilerinize o soylu unvana layık bir insan olarak tanıttın: Öğretmen...

**Trish Marcuzzo**



Yıl 2002. Eskişehir-Günyüzü... Çoğuyla görüşmeyi sürdürdüğüm ilk öğrencilerim... 36 pozlu fotoğraf makinesiyle çekilmiş bir kare... Saçlarım daha gür, gözlük numaram düşük, biraz daha dik duruyorum... Çocukların yüzündeki gülümseme... Geleceğe dair umut ve hiç kopmayan bir bağ...

## NİTELİKLİ OKUMA VE İZLEME YAPAN ÖĞRETMEN OLMAK

Meslek sevgisinden sonra kitabımda ikinci sıraya okumayı aldım. Çünkü okumak her şeyin başı. İzninizle öğrencilerimle de sık sık paylaştığım bir anımı aktarmak istiyorum sizlere:

Sene 1986. Üçüncü sınıftayım. Kitaplara ulaşmak çok zor olduğu için çocuk dergilerini takip ediyorum. Özellikle de Doğan Kardeş'i... Çocukluğumuzun popüler dergisiydi Doğan Kardeş. Dergide her ay bir soru sorulur, cevabı bilenlere kitap hediye edilirdi. İnternet, cep telefonu hayatımıza girmemişti. Cevaplar mektupla gönderiliyordu. Soruyu özenle cevaplayıp mektubu postaneden gönderdim. O dönem mektup arkadaşlarım da olduğu ve eve sürekli mektup geldiği için okuldan eve gelir gelmez salondaki televizyonun üzerine bakardım. Annem bana gelen mektupları oraya bırakırdı. Bir gün yine okuldan döndüm. Aynı yerde büyükçe bir zarf var. Heyecanlandım. Hemen açtım. Ciltli nefis bir kitap. John Steinbeck... Fareler ve İnsanlar... Doğan Kardeş dergisinin hediyesi! Önlüğümü çıkarmadan bir köşeye ilişip okumaya başladım. Büyüledim. İlk okuduğum, bana okuma sevgisini aşılayan kitaptır. Aradan 35 yıl geçti. Hep okudum. Sürekli okudum. Büyük bir tutkuyla okudum. Öyle

ki gözlerim bozuldu, gözlük kullanmaya başladım. Okudukça zihnimde biriken kelimeler beni rahatsız etmeye başladı. Yazmaya da başladım. Yazarlığımı, öğretmenliğimi, verdiğim konferansları, söyleşileri hep okumaya borçluyum. Kitaplar; okulda bildiği soruya bile cevap vermekten çekindiği için parmak kaldıramayan, iki cümleyi bir araya getiremeyen, öz güveni eksik o küçük çocuğu aldı; hayallerinin tam merkezine koydu... O yüzden bir vefa borcu olarak her gün okurum. Size de tavsiye ederim.

Bunu sık sık anlatırım. “Kitap okuyun çocuklar!” demek-ten çok daha özeldir, anlamlıdır, samimidir. Böyle davranmak rol model olmaktır. “Metin Hoca yapmış, biz de yaparız,” dedirtir.

Kitap konusuna geçmeden önce ülkemizin istatistikle- rini paylaşmak istiyorum:

|  |          |
|--|----------|
| Dünya ülkeleri arasında Türkiye'nin kitap okuma sırası | 86       |
| Kitap okuma oranı                                      | %0,01    |
| Yılda kitap okuma süresi                               | 6 saat   |
| Günde kitap okuma süresi                               | 1 dakika |
| Türkiye'de kitabın ihtiyaç listesindeki sıralaması     | 235      |

Bu tablonun iç açıcı olmadığı bir gerçek. Peki biz öğretmenler, öğrencilerimizin kitap okuma alışkanlığı kazanması konusunda ne yapacağız?

1. Bendeki kitap okuma sevgisini öğrencilerime de aşlamak için hep söylerim, kitap okumayı sevmeyen çocuk yoktur, doğru kitapla buluşamamış çocuk vardır. Siz yeter ki

öğrencinin doğru kitapla buluşmasını sağlayın ve arkanıza yaslanın, bir kitap kurdu nasıl ortaya çıkıyor, keyifle seyredin. Bir öğrenciye yapabileceğimiz en büyük iyilik ona kitap okuma sevgisi aşılmasıdır. Bu konuda öğretmenlerimizin nitelikli okuma yapması ve her sınıf düzeyinde listeler oluşturması gerekiyor. Örneğin okul öncesi öğretmeni kitap seçerken %75-80 görsellerden oluşan, az kelimeli eserler tercih etmesi gerektiğini bilmeli. Öğretmenlerimizden sık sık bu konuda mesajlar geliyor. Önerilerimi gönderiyor ve ekliyorum: “Okumadığınız hiçbir kitabı önermeyiniz.” Çünkü görüyoruz ki öğrencilerimiz okumuyor, daha doğrusu nitelikli eser okumuyor. Daha çok seyretmeyi seviyorlar. J.J. Rousseau daha 18. yüzyılda eğitimin altın reçetesini yazmış: “Çocuğa okuma yazmayı öğretmek için çaba göstermek yerine, onlarda okumayı öğrenme arzusu uyandırmak daha önemlidir.” Çocuklarımıza, gençlerimize kitap okuma alışkanlığı kazandırmazsak kendi öz geçmişi bile yazamayan kişilerle karşılaşırız. Bu konuda sorumluluk hissettiğim için Instagram sayfamda sadece kitap önerilerimi paylaşıyorum.

2. Bir öğretmen; alanıyla ve öğrencinin yaş seviyesiyle ilgili çıkan yeni kitapları, kitap fuarlarını çok iyi takip etmelidir. Ben üç tür okuma yapıyorum:

A. Yazdığım kitaplar için faydalandığım kaynak kitaplar

B. Kendimi geliştirmek için alan kitapları

C. Yazı tekniğimi korumak ve edebî zevk için diğer edebî eserler

Bununla birlikte kitap seçiminde titiz davranmaya çalışıyorum.

3. Veli toplantılarında ebeveynlerin en çok yakındığı konu hep “Çocuğum kitap okumuyor. Ne yapabilirim? Ona nasıl okuma alışkanlığı kazandırırım?” oluyor. Aslında okuma alışkanlığı bir süreç işi, sihirli formülü olmasa da az bir çabayla kazandırılabilir bir davranış. Öğrencilerimizi kitabın yararına inandırmamız gerekiyor. Kitaplar insanın sadece belli bir döneminde değil, hayatın her aşamasında gerekli birer araçtır. Öğrenci kitap okuma alışkanlığını kazanırsa hayatı boyunca öz güven sahibi, kendini ifade edebilen bir birey olur. Kitaplar bizim için neden önemlidir?

A. Kitaplar, en uyguna alınmış hayat deneyimleridir.

B. En kısa sürede dönüt alınan yatırım, kitaplardır.

C. Kitaplar, renkli yolculukların ücretsiz giriş biletleridir.

4. Başarılı olan öğrencilerimizi ödüllendirirken kitap tercih edelim: Çocuklarımıza genelde hediye alıyoruz. Bu hediyelerin kitap ağırlıklı olmasını sağlayabiliriz. Bugüne kadar 80.000 kitap hediye ettim. Sizinle yolumuz bir yerlerde kesiştiyse size de kitap hediye etmişimdir. Prensibimdir, dersine girdiğim her öğrenciye mutlaka bir kitap hediye ederim. Yıllar sonra öğrencilerimden gelen mesajlardan biri:

Merhaba hocam. Umarım rahatsız etmiyorumdur. Ben 2005-2006 yıllarında Diyarbakır Bismil Atatürk İlköğretim Okulu'nda öğrencinizdim. Sizi uzun süredir takip ediyorum. Hâlâ öğrencilerinizi ve çevrenizi kitaplarınızla zenginleştirdiğinizi gördükçe çok mutlu oluyorum. Ben 6. sınıfta



tanıştım sizinle. Bana da bir kitap hediye etmiştiniz, o kitabı hâlâ saklıyorum. Belki farkında değildiniz ama bana da kitap okuma alışkanlığı kazandırdınız. Hep kitaplardan bahsederdiniz. İyi ki varsınız hocam.

5. Kitap okumada örnek olalım: Sınıfa girdiğimde okuduğum kitabı da masaya bırakırım. Bir hafta sonra bakarım çoğu öğrenci almış o kitabı okuyor. Sene başında söyleirim: “Çocuklar kütüphanem size açık.” Ödünç isteyen öğrencilerime kitaplarımı okumaları için veririm. Okula çanta çanta, koli koli kitap taşıyorum. Herhangi bir kaydını da tutmam. Sınıflarda öğrenci sayısınca özel seçki yapar, dönüşümlü okuturum. Böylece her öğrenci, bir eğitim-öğretim yılı boyunca 40-50 kitap okur. Ordumuz cephele mücadele ediyor; bizse ilim cephesinde ülke sevgisiyle donanmış, kendini geliştirmiş, vatanına, milletine, ailesine faydalı bireyler için mücadele ediyoruz. Etmeye devam edeceğiz inşallah.

6. Mutlaka “kitap okuma saatimiz” olsun: Yirmi dakika da olsa ders programımızda kitap okumaya yer verelim. Mümkünse aynı kitabı okuyalım. Ardından kitap atölyesi yapalım. Yazarlarla online buluşalım. Şehrimizde kitap fuarı yapılıyorsa mutlaka sınıfça ziyaret edelim. Öğrencilerimizin yazarlarla sohbet etmesini sağlayalım. Bu çabalar, kitabın değeri konusunda onlarda güzel bir farkındalık oluşturmaktadır. Kitap fuarlarında yönlendirici olalım ama çocukları özgür bırakalım. Kitap seçimlerini bizim kontrolümüzde kendileri yapabilsinler.

7. Öğrencilerimizin kitap okuma profilini belirleyelim: Her kişinin beğendiği bir kitap türü vardır. O türü belir-

lemek ve kitap seçerken göz önünde bulundurmak önemli bir konudur. Bu konuda ailelere de sorumluluk düşüyor. Kitapçıya aileleriyle gitmek çocukları mutlu edecektir. Burada ailenin dikkat etmesi gereken şey kitap seçimini çocuğun yapmasını sağlamaktır.

**8. Kitapları belirlerken seçici olalım:** Piyasada binlerce çocuk kitabı var. Böyle bir ortamda iyi bir seçici olmak önem kazanıyor. “Öğrencilerime aldığım kitap etkili oldu mu? Kitaptan hoşlandılar mı? Bu kitap onları yansıtıyor mu?” gibi soruları kendimize sormamız gerekiyor. Kitap okumayı sevdirirken ve kitap okuma alışkanlığını kazandırırken doğru kitapları seçmek son derece önemlidir. Sürükleyici, bir sonraki sayfayı hep merak ettiren heyecanlı kitaplarla başlamak öğrencilerin kitapları sevmelerini sağlayacaktır.

**9. Sınıflarımızda mutlaka kitaplık olsun:** Türkçe öğretmeni olan kıymetli eşimle özellikle 5. sınıflarda toplam öğrenci sayısı kadar özel kitap seçeriz. Böylece her öğrenci çok sayıda kitap okumuş olur.<sup>2</sup>

**10. Öğrencilerimizin mutlaka halk kütüphanesine üye olmasını sağlayalım:** Bu işlemi e-Devlet üzerinden rahatlıkla yapabilirsiniz. Halk kütüphanelerinden kitap ödünç almak “sorumluluk” duygusuyla birlikte “kitap sevgisi ve alışkanlığı” da kazandıracaktır. Bu konuda İngiltere’de harika yöntemler uygulanıyor. Örneğin, bebek emzikleri ve biberonları kitap şeklinde yapılıyor. Bebekler doğar doğmaz

<sup>2</sup> Bu konuda Megan Daley’in *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek* eserini tavsiye ederim.

en yakın kütüphaneye otomatik olarak kaydediliyor. Halk kütüphanelerindeki raflar çocukların boylarına uygun yapılıyor ve çocuklar kendi kitaplarını kendileri seçebiliyorlar.

11. Sürprizler hazırlayalım: Bir çocuğu kendi adına imzalanmış bir kitap çok mutlu eder. Çocuk bu kitabı okumak için can atar. Onunla birlikte kitap fuarlarına katılmak, yazarla tanışmasını hatta yazarın imzasını bizzat almasını sağlamak etkili olacaktır. Böyle sürprizleri arada yapalım.

12. Merakta bırakarak okumasına yardımcı olalım: Şimdi yazacaklarım kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında son derece yararlı bir yöntemdir. Beğendiğimiz ve öğrencilerimize önereceğimiz kitabın en heyecanlı bölümünü açıp onlara okumaya başlayalım. Merak edilecek bir yerde okumayı keselim, öğrencilerimize devam etmek isterlerse kitabın burada olduğunu söyleyelim. Bir süre sonra öğrencilerin o kitabı alıp okumaya başladığını göreceksiniz.

13. Sabırlı olalım: Kitap okuma alışkanlığı kazanmak bir süreç işidir. Bu yüzden aceleci davranmayalım.

Öğretmeni merkeze alan çok sayıda film var. Eminim ki sizler de çoğunu izlemiştirsinizdir. Onlardan biri olan *Mona Lisa Gülüşü*'nde sevdiğim bir sahne vardır. Öz güveni yüksek bir öğretmen ders vermek üzere başarılı olan öğrencilerin olduğu bir okula gelir. İlk dersinde slayta ne yansıtarsa öğrenciler hemen detaylı bilgi verirler. Öğretmen kendini sorgulamaya başlar ve hatalarının farkına varır. Yine beğendiğim filmlerden biri olan *Gifted*'i de (*Deha*) kendinize bir iyilik yapın ve izleyin. Bu film gerçek bir hikâyeye dayanıyor. *Gifted* İngilizcedeki en büyüleyici kelimelerden biridir.

“Deha” için kullanılır ama “hediye edilmiş” anlamına gelir. İşin ilginç ABD’de engelli öğrenciler için de aynı kelime kullanılır. Çünkü zekâ da engel de Allah’ın hediyesidir.

Öğrenciler sinemayı ciddi şekilde takip etmeli, düzenli olarak sinemaya gitmelidir. Toplumsal kuralları öğretmek için de tiyatro ve sinema ziyaretleri büyük önem taşıyor. Ayrıca bu tür etkinlikler öğrencilerin sosyalleşmesine de ciddi katkı sağlıyor. Hele filmi ya da oyunu izledikten sonra üzerine konuşmak çok etkili oluyor.

\*

\*\*

“Öğretmen sadece kendi yaşamını inşa etmez;  
kendisiyle birlikte öğrencilerinin ve bir ülkenin de  
geleceğini inşa eder.”

Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu

\*

\*\*

## HAYAT İLKELERİNİ BELİRLEMİŞ ÖĞRETMEN OLMAK

1998 yılında üniversiteyi kazandığımda rahmetli annem sabahlara kadar örgü örer, babam bağa bahçeye yevmiyeye giderdi. Canım babam, "Ceketimi satar seni okuturum," derdi; öyle de yaptı. Yazları tüpçüde çalışmaya başladım. Asansörü olmayan binalara sırtımda 12 kiloluk tüpgaz taşıdım. Bunun zorluğunu bildiğim için ne zaman dışarıdan bir şey sipariş versek mutlaka bahşiş veririm. Ellerimde ve omuzlarımda o günlerden kalma izleri bir gurur nişanesi olarak taşımaya devam ediyorum. Altı delik bir botla ve annemin elleriyle ördüğü kazakla bir yıl idare ettim. Ucuz yemek yiyeceğim bir esnaf lokantası buldum. Günde 10 km yürüterek hep aynı menüyü (az kuru az pilav) yiyorduk. Kulakları çınlasın, hem sınıf hem de yurt arkadaşım Mesut'a bir gün sordum: "Çok paran olursa yapacağın ilk şey ne olur?" Cevap mükemmeldi: "Tam kuru tam pilav yiyeceğim." Yani az kuru az pilav yemekten hepimize gına gelmişti. Kahvaltılarda ise Kredi Yurtlar Kurumunun öğrenci yurdunda verilen yiyecek kuponuyla bir poğaça ve meyve suyu... Öğle yemeklerini çoğu zaman es geçiyordum. Tek lüksümüz öğrenim kredimizin banka hesabımıza yattığı gün yediğimiz iskender dönerdi. *Akşam* gazetesinin karikatür dergisine senaryolar yazarak harçlığımı çıkarmaya çalıştım. Çalıştığım tüp-

gaz şirketinin aracılığıyla Kayserili bir iş insanı burs bağlamıştı. Tek burs alıyordum, o da buydu. Mezun olduktan ve ilk kitabım çıktıktan sonra kitabımı adına imzaladım ve bir teşekkür mektubuyla yolladım. Cevap mektubunu sizinle aynen paylaşmak istiyorum:

25.12.2007

**Sevgili Metin,**

18 Aralık 2007 tarihli mektubunu memnuniyetle aldım. Üzülerek ifade etmek isterim ki ülkemizde burs alan insanların çoğu senin gibi düşünmemekte, burs vereni bu işe mecburmuş gibi telakki etmektedir. Bizim burslarımız hayır için ve karşılık beklemezsiniz verilmektedir. Maalesef, senin yaptığın gibi nazik bir mektupla teşekkür eden ve bize başarılarını anlatan bursiyerlerimiz çok azdır. Ne yazık ki bu davranış ülkemizin bir gerçeğidir.

Mesut bir yuva kurduğun ifade tarzından anlaşılıyor. Saadetinizin devamını dilerim. Öğretmenlikle birlikte başarılı bir yazarlık hayatının da devam ettiğini memnuniyetle müşahade etmekteyim. Bu da çok güzel. Yine ülkemizin bir eksikliği de budur: Konuşmayı seviyoruz ama yazmakta tembeliz.

Gönderdiğin kitaplar için çok teşekkür ederim. Bu kitapları saklaması için "iyi muhafaza etmesi" dileğimi yazdığım özel bir mektupla adaşım olan ilkokuldaki yeğenim Yücel Çetin'e armağan ettim. Sanırım kitaplığının baş köşesinde duracaktır.

Yardımlaşma arzun ve heyecanını beni, bir cumhuriyet öğretmenin oğlu olarak duygulandırdı. Yapacağın en faydalı şey,

bu ülkenin çocuklarının örf ve anelerimize saygılı, Atatürk ilkelerine bağlı, zamanın faydalanmamız için önümüze koyduğu bilgileri öğrenen, bu ülke ve insanlık için çalışan kişiler olabilmeleri için göstereceğin gayrettir.

Değerli eşine ve sana yeni yılın sağlık, mutluluk, esenlik ve başarılar getirmesini diler, gözlerinizden öperim.

Selam ve sevgilerimle,  
Yücel Çetin

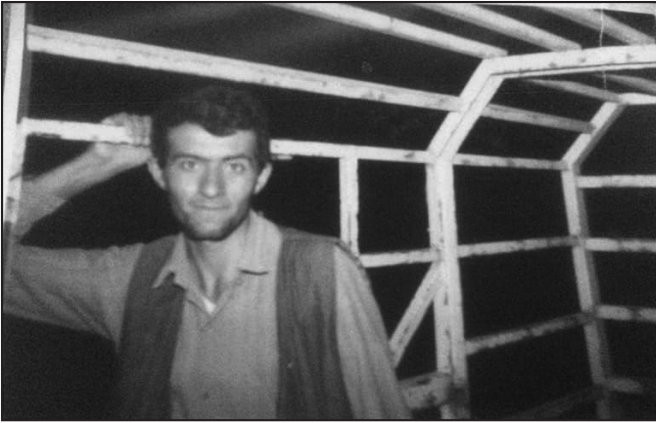
Bu yaşadıklarım hayat ilkelerimi belirlememde önemli aşamalar oldu. Bir gün kâğıt kalem alıp hayat ilkelerimi yazıya döktüm:

1. Öncelik sıranı hiç bozma! Ailem, okulum, diğer işlerim...
2. İyiliği hiç ihmal etme! Yapacağın küçük de olsa bir iyiliğin; işlerinin rast gitmesini sağlayacağını, cennetin kapısını sonuna kadar açacağını unutma! İsar, infak ve gıpta rehberin olsun...
3. Her zaman planlı çalış. Zamanı verimli kullan. Kendine zaman ayırmayı da unutma!
4. Az ye, az konuş, az uyu!
5. Kazandığın hiçbir başarıya sevinme, hiçbir başarısızlığa da üzülme.
6. Mütevazılığı elden hiç bırakma. Hoşgörü temel ilken olsun. İnsanları oldukları gibi kabul et.
7. Annenin vasiyetini hiç unutma: "İnsanlara faydalı ol..." Dokunabildiğin kadar çok insanın kalbine dokun.
8. Bir işe, o işin en iyisini yapabileceksen başla. İçine sinmeyen hiçbir projeye başlama.

9. Eleştirileri al, kabul et! Özür dilemeyi, teşekkür etmeyi ihmal etme. Hata yapabilirsin ancak düzeltirsen yoluna devam edersin.

10. Yaptığın işlerde “İnsanlar ne düşünür?” diye değil, “Rabbim razı olur mu?” diye düşün. Unutma; “El âlem ne der?” duvarları en yüksek hapishanedir.

Küçükken dört hayalim vardı. Gençliğimde bunlara bir tane daha ekledim. Bu hayallerin ilki öğretmen, ikincisi yazar olmaktı. Bu iki hayale ulaştığım için kendimi hayat karşısında %40 başarılı buluyorum. İkinci hayalim için yükseköğrenim görürken Anadolu Üniversitesinin o nefis kütüphanesinde okuyor, taslaklar yazıyor ve sınıf arkadaşlarıma, “Bir gün kitapçılardan kitaplarımı alacaksınız,” diyordum. Şimdi alıyorlar ve bana bu sözümü hatırlatıyorlar. Geldiğim noktada şunu tüm samimiyetimle ve gönül rahatlığı ile söyleyebilirim ki, hiçbir hedef ve hayal insanın azminden büyük değil. Üçüncü hayalim piyano çalmaktı.



Yazları tüpçüde çalışarak harçlığını biriktirirken...



Yapılan bilimsel araştırmalar, bir işte başarılı olmak ve bir meslekte uzmanlaşmak için 6.000 saatlik çalışmanın gerektiğini ortaya koyuyor. 6.000 saat keman veya piyano çalan biri profesyonelleşiyor. Bir sporcu 6.000 saatlik çalışmanın sonucunda iyice uzmanlaşıyor. Bir öğretmen de 6.000 saatlik ders anlatımı sonucunda dersinde iyice ustalaşıyor. Bu 9.000 ders demek. Bu da haftada 30 saat derse giren bir öğretmenin 10 yılda profesyonelleşmesi demek. şimdi en büyük hayalim anne ve babamın adını vereceğim bir fen lisesi kurmak. İnşallah muvaffak olurum. Peki, siz? Hayat ilkelerinizi belirleyip yazıya dökünüz mü? Bence hemen bir kâğıt kalem olarak başlayın.

## ZAMANI İYİ YÖNETEN ÖĞRETMEN OLMAK

Zamanı en etkili ve verimli kullanmayı gerektiren mesleklerden biridir öğretmenlik. Yapılan bir bilimsel araştırma, öğretmenin sınıfa girdiği andan derse başladığı ana kadar 3 ila 17 dakikanın, yani toplam ders saatinin %9'u ila %32'si arasındaki bir sürenin boşa gittiğini bize gösteriyor. Kabaca bir hesap yapalım: Günde 6 dersimiz var. Her ders ortalama 10 dakika kaybetsek günde 60 dakika, eğitim-öğretimin devam ettiği 180 günü hesaplarsak 180 saat, yani 270 ders saati kaybediyoruz. Ciddi bir durum.

Zaman kaybı konusunda ilk sorunumuz yoklama. Yoklama, her derste ortalama 5 dakikanın uçup gitmesine neden oluyor. Yoklamayı dersin başında yapmak pek uygun bir durum değil. Derslerimiz için bize verilen bir süre var. Bu sürenin azami olarak hepsini kullanmamız gerekiyor. Bu nedenle yoklama için en ideal zaman dersin sonu veya öğrencilerin etkinlik, yazı gibi eylemlerle meşgul olduğu zamandır.

Zaman kaybına yol açan uygulamalardan bir diğeri ödev vermek. Aslında bunun için de zaman kaybetmenize gerek yok. Sınıfımızda bir ödev köşesi olsun. Öğrenciler her gün ödevlerini oradan öğrensinler. Aynı şekilde teknolojinin

nimetlerinden faydalanıp ödevleri sınıf grupları üzerinden mesaj olarak da yollayabiliriz.

Sınav, çalışma, etkinlik kâğıdı dağıtırken bile zaman kazanabilirsiniz. Örneğin kâğıtların önden arkaya dağıtılması yanlış bir sistem. Bunun yerine kâğıtların yatay olarak dağıtılması ciddi zaman tasarrufu sağlıyor. Deneyiniz, fark edeceksiniz.

Zaman kaybına yol açan bir diğer durum da ilkokul öğrencilerinin “Kalemim yok, yedek kalemi olan var mı?” ve “Kalemimi açabilir miyim?” gibi soruları. Bunun çözümü de basit (elbette pandemi sonrası süreç için). Öğretmen masasına iki kalem kutusu koyalım. Birinde açılmış kalemler, diğerinde açılmamış kalemler olsun. Sorumluluk verdiğimiz öğrenciler kullanılan kalemleri açıp koysun. Böylece kalemlerden dolayı dersin akışı bozulmadan derse devam ederiz. Uç isteyen öğrencilere şahit oluyoruz. Kutumuza birer paket 0.5, 0.7 ve 0.9 uç koyalım. Sorun çözüldü. Bir top A4 kâğıt. Kâğıt ihtiyacı olan, kimseyi rahatsız etmeden, dersin akışını bozmadan oradan alsın.

Bunlar ders içinde zamanı etkili kullanma yöntemleri. Peki ya ders dışında nasıl bir etkili zaman yönetimi uygulayacağız? Bana sık sorulan sorulardan biridir: “Metin Hocam üç çocuğunuz var, aynı zamanda hem öğretmen hem yazar hem konuşmacı hem de sosyal sorumluluk projelerine destek veren bir gönüllüsünüz. Bu kadar işe nasıl zaman buluyorsunuz?”

Cevap vereyim: 44 yaşıma kadar araba kullanmadım. Ne zaman ki pandemi başladı, kıymetli eşimin teşvikiyle 10 saat direksiyon dersi aldıktan sonra direksiyon başına geçtim. Bunu anlattığımda genelde şaşırırlardı. Ben de, “Tüm dolmuşlar, halk otobüsleri, taksiler benim hizme-

timde,” cevabını verirdim. Zaman önemli. Hem de çok önemli. Kitaplarımın kurgularını, esprilerini, çizim planlarını, kaynak taramalarını çoğunlukla dolmuşlarda, otobüslerde, havalimanlarında yaptım. Konferans, söyleşi, imza gibi etkinlikler için başka bir şehre giderken uçağın kalkmasına daha 4-5 saat olmasına rağmen beni havalanına bırakmalarını rica ederim. Çayımı, kahvemi alıp bir köşeye geçerim. Çok verimli bir şekilde uçakta, havalanı servisinde, takside bile çalışmaya devam ederim. Hatta Mustafa ağabeyim, taksisine bindiğimde yol boyu çalışacağımı bildiği için hemen taksinin üst ışığını açar.

Sosyal medya inanılmaz zaman kaybettiriyor. Uzun süredir “sosyal medya diyeti” uyguluyorum. Kibrit çöpü kadar Twitter, iki zeytin tanesi kadar Instagram, yarım domates Facebook yetiyor. Espri bir yana, her 12 saatte bir –akşam 20.00 ve sabah 08.00 olmak üzere– sosyal medya hesaplarıma beşer dakika olmak üzere günde toplam 15 dakika bakıyorum. 24 saatte 15 dakika. Yaz aylarında genellikle bütün sosyal medya hesaplarımı donduruyor ve tüm enerjimi aileme, yeni eğitim-öğretim döneminin planlamasına, dinlenmeye, okumaya ve izlemeye ayırıyorum. Her 30 dakikada bir eline telefonu alıp Instagram, Facebook ve Twitter arasında iç açılı 180 derece olan bir sosyal medya üçgeni oluşturanları görünce de üzülüyorum. Sosyal medya elbette kullanılmalı ama yerinde, zamanında ve tadında. Öte yandan Facebook ve Instagram’a göre daha entelektüel bir ortam olan Twitter’da öğretmenlerin çoğunun hesabının olması beni hep düşündürmüştür. Zaman kaybı olmasın diye Instagram’da da kimseyi takip etmiyorum.

Uzmanlar, insanın biyolojik olarak uyku ihtiyacının çocukluktan yaşlılığa doğru azaldığını yazarlar. Yani biyolojik olarak bedenimizin dinlenmesi için gereken ideal uyku

süresi 7-8 saattir. Tüm samimiyetimle söylüyorum; bundan bir dakika bile fazlası kendimize, yaratılış gayemize, Sevgili Peygamberimizin (sav) "İki günü birbirine eşit olan ziyandır," hadisine haksızlıktır. Size kazandıran tek çalma, uykudan çalmaktır. Hayatta sadece uykudan çalanlar başarılı olabilir. Hele hedefi, ideali, hayali olan birinin bu süreyi daha da kısaltması gerekir. Ben günde 5 saat uyuyorum. Bunun için özel bir çaba da göstermiyorum. Biyolojik saatim kurulu, bedenim buna alışık. Gözümü açtığımda saat ya 05.00 ya da 05.00'i birkaç dakika geçmiş olur. Önce balkona çıkıp kuş seslerini dinliyor, derin bir nefes alıyorum. Sonrasında çayımı demliyor, internet üzerinden TRT Türkü'yü açıyor ve çalışmaya başlıyorum. Hatta ışık bile açmıyorum, bilgisayarın ışığında çalışıyorum. Zihnim aktif olarak üretmeye programlı, yazıyorum, çiziyorum, planlıyorum. İnsanların standart uyanma saatlerinde ben o günkü tüm planlarımı zaten gerçekleştirmiş oluyorum. Koskoca bir gün bana kalıyor. Uyku bir araçtır, seni sonraki günde dinç olman için hazırlar. Hele günde 12-13 saat uyuyanları hiç anlamamışım dır. Üniversitede bir yurt arkadaşım vardı. Ben sabah erkenden kalkar, kahvaltımı yapar, kitapçıları dolaşır, kütüphaneye uğrar, sinemaya gider, yurda dönerdim. Benim günü bitirdiğim saatte o güne başlardı.

Öğretmenlik arşivcilik sanattır. Kırtasiyeciliğin, kâğıdın bol olduğu mesleğimizde çok iyi bir arşivimiz olmalıdır. Arşiv zaman kaybını önler. Bilgisayarımızda, harici belleğimizde bu arşivimizi yedekleyerek bulduralım. Öğretmenlikteki ilk yıllarımda disketler vardı, bunları üzerine notlar alarak arşivliyordum. Sonra flaş bellek hayatımıza girdi. Teknolojiye uyum sağladık. Meslek hayatımın ilk yıllarında hazırladığım sorular bile arşivimdedir. Zümre, Şube Öğretmenler Kurulu, yıllık planlar vb. her sene ara-

mak için uğraşmanıza gerek yok. Değişen şartlara göre küçük güncellemeler gerekir, o kadar.

Prensibimdir, 5 soru hazırlamadan günü bitirmem. Bu soruları bilgisayarımda açtığım sınıf kategorilerinde "çok zor", "zor", "orta", "basit" ve "çok basit" yazan klasörlerde özelliklerine göre biriktirir, bir çeşit soru havuzu oluştururum. Bir deneme, konu kazanım testi, sınav hazırlayacağım zaman sınavın niteliğine göre klasörlerden seçtiğim sorularla o sınavın kitapçığını oluştururum. Yani 20 sorudan oluşan bir sınav oluşturmak için harcadığım süre 15 dakikayı geçmez. Ayrıca yazılı arşivimi, eğitim-öğretim yılının ismini verdiğim klasörlerde saklarım. Bazen arkadaşlarımdan duyuyorum, "Bütün hafta sonunu sınav sorusu hazırlamakla geçirdim," diyorlar. Çok şaşıyorum. Değerli meslektaşlarıma naçizane bir önerim de lütfen kendi sınav, etkinlik, çalışma yaprağı arşivinizi oluşturun. Kendi hazırladığınız sorularla öğrencilerinizi sınav yapmak, kendi çalışma ve etkinlik kâğıtlarınızla uygulama yapmak dünyanın en güzel duygularından biri. Başkası tarafından hazırlanan, bazen sınıf seviyesine uymayan, kazanımlarla uzaktan yakından ilgisi olmayan, sosyo-kültürel düzeye uygun olmayan etkinlikleri fotokopi çektirip uygulamak yerine kendi sorularınızı kullanmak en güzelidir. Her gün bir soru hazırlayıp bir etkinlik yazsanız bile yıl sonuna kadar hatırı sayılır bir arşiviniz olur. Yine zamandan tasarruf etmek için "seçenek arşivim" bile var. Öncüllü sorular için değişik kombinasyonlardan oluşan bu arşiv sayesinde sorular için hazır şablon seçenekler kullanıyorum.

Dilersek zamanı çok etkili şekilde kullanabiliriz. Bunun için prensipler belirleyip kararlılıkla uygulamamız yeterli.